

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งในศาลยุติธรรมของไทย ยังคงประสบกับปัญหาเรื่องของปริมาณคดีที่มีจำนวนมาก ความล่าช้าในการดำเนินคดี และต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก กระบวนการฟ้องคดีที่ล่าช้า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ในแต่ละปีมีปริมาณคดีที่ค้างค้างทั้งในศาลชั้นต้นและศาลสูงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาในคดีนั้นๆ ต้องตัดสินใจคดีด้วยความรวดเร็ว โดยมีได้ใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบและเพียงพอในการใช้ดุลพินิจพิจารณาพิพากษาคดี ประกอบกับการพิจารณาคดีที่เน้นหนักไปในทางการต่อสู้คดี และเป็นไปตามความประสงค์ในการต่อสู้คดีของกลุ่มความมากเกินไป โดยศาลมิได้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางของคดีอย่างแท้จริง ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หลักของศาลยุติธรรมที่ต้องอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกันกับประชาชนก็ต้องการที่จะได้รับความยุติธรรมโดยแท้จริงจากกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ความรวดเร็วในการตัดสินใจคดี ก็ถือเป็นสิ่งสำคัญ เช่นเดียวกัน ดังมีผู้รู้กล่าวไว้ว่า “อย่างไร การบริหารงานยุติธรรมก็จะเร็วขึ้น และทุนค่าใช้จ่ายมากขึ้น โดยไม่ทำให้คุณภาพของการให้บริการด้านงานยุติธรรมลดลงหรือเสื่อมเสียไป” อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาเป็นสังคมอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ทำให้ข้อพิพาทในทางแพ่งที่เกิดขึ้นเป็นไปในรูปแบบที่มีผู้เสียหายเป็นกลุ่มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งกลุ่มผู้เสียหายที่ได้ถูกทำละเมิด หรือกลุ่มผู้เสียหายที่ถูกโต้แย้งสิทธิตามสัญญา ตลอดจนกลุ่มผู้เสียหายที่เกิดจากการบริโภคสินค้า ผู้ใช้แรงงาน เจ้าของของลูกหนี้ที่มีหนี้สินส่วนตัว โดยผู้เสียหายแต่ละรายต่างใช้สิทธิในการฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ส่งผลให้ข้อพิพาทที่มีลักษณะเดียวกันขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเป็นจำนวนมาก เกิดปัญหาการพิจารณาคดีซ้ำๆ ใน

มูลเหตุที่พิพาทเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาในความไม่สะดวก ลำช้า และเป็นการใช้ทรัพยากรในการดำเนินคดีอย่างสิ้นเปลือง

เมื่อพิจารณาถึงสภาพของปัญหาดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนพบว่ากระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน เช่น การแลกเปลี่ยนพยานเอกสาร การประชุมก่อนการพิจารณาคดี การยอมรับข้อเท็จจริงของกลุ่มความ รวมทั้งการค้นหาข้อเท็จจริงโดยผู้พิพากษา ไปใช้ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น เป็นกระบวนการเร่งรัดคดี ที่มีประสิทธิภาพ และถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการนำกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน บางกระบวนการไปใช้ในศาลชั้นอุทธรณ์บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้เท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้นำไปใช้อย่างเป็นระบบและครบถ้วน โดยเลือกนำไปใช้เพียงบางกระบวนการเท่านั้น ซึ่งหากว่ามีการนำกระบวนการเปิดเผยพยานก่อนการสืบพยานดังกล่าวไปใช้ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม แต่คำนึงถึงความรวดเร็ว และประหยัดเวลาเพียงอย่างเดียว ก็อาจทำให้ได้รับข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้องเพียงพอ ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความ การนำกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานที่ทำก่อนวันสืบพยานมาใช้อย่างต่อเนื่อง ครบถ้วนเต็มรูปแบบ จะทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้รับมีความถูกต้อง เชื่อมโยงเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาข้อเท็จจริงของศาล อีกทั้งยังมีประโยชน์ที่สำคัญสองประการ คือ

1. เพื่อที่คู่ความ และศาลสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินคดี โดยสามารถกำจัดประเด็น หรือปัญหาข้อเท็จจริงต่างๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาทออกไปได้ ทำให้เหลือประเด็นที่ต้องสืบพยานน้อยลง เหลือแต่ประเด็นข้อพิพาทที่เป็นสาระสำคัญของคดีเท่านั้น

2. เมื่อคู่ความได้ทราบข้อเท็จจริงและประเด็นข้อต่อสู้ก่อนพิจารณาคดีของอีกฝ่ายหนึ่งอย่างชัดเจนแล้ว ทำให้สามารถประเมินรูปคดีของฝ่ายตนได้ และมักจะนำไปสู่การตกลงประนีประนอมยอมความกันได้

แม้ว่ากระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานจะเป็นประโยชน์ต่อการสืบพยานในชั้นก่อนการพิจารณา และประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมากในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ แต่ก็มิได้หมายความว่าสามารถนำมาใช้กับประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกันจึงจำเป็นที่บุคคลในกระบวนการดังกล่าวต้องมีความรู้ ความเข้าใจ

เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการที่มาของกระบวนการอย่างถูกต้อง เพราะเนื่องจากระบบกฎหมายของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน

ดังนั้น เพื่อให้ศาลเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการดูแล และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน จึงจำเป็นต้องนำกระบวนการดังกล่าวมาปรับใช้ให้เหมาะสม และกลมกลืนเข้ากับระบบกฎหมายไทย โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนจะมุ่งศึกษาเฉพาะ กระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน ในคดีแบบกลุ่มเฉพาะประเด็นที่ยังไม่ได้นำมาใช้ในประเทศไทย หรือนำมาใช้แล้วแต่ยังคงประสบปัญหาอยู่ เนื่องจากผู้เขียนมีความเห็นว่า การฟ้องคดีที่มีผู้เสียหายจำนวนมากนี้ หากว่ามีการนำกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานมาใช้ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มอย่างจริงจัง ครบถ้วนและเหมาะสมแล้ว จะทำให้กระบวนการฟ้องคดีในชั้นศาลที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก ประหยัดเวลามากยิ่งขึ้น โดยขอเสนอแนะแนวทางเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี สามารถทำให้เกิดความรวดเร็ว เกิดประโยชน์สูงสุด โดยไม่ให้เกิดความยุติธรรมไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา หลักการ แนวความคิดของรูปแบบในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม และ วิชาการ แนวความคิดของการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน
2. เพื่อศึกษากระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานในประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส
3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบกระบวนการเปิดเผยพยานก่อนการสืบพยานในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส มาปรับใช้กับการดำเนินคดีแบบกลุ่มในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลไทยมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟ้องคดีที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม
4. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานเป็นกระบวนการที่ช่วยลดขั้นตอนในการสืบพยานให้เหลือเพียงพยานหลักฐานที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีรวดเร็วขึ้น จึงเห็นสมควรให้นำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ซึ่งเป็นคดีที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน และมีพยานหลักฐานเป็นจำนวนมาก เพื่อให้การพิจารณามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาการนำกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานไปปรับใช้กับการดำเนินคดีแบบกลุ่มนี้จะจำกัดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาใช้แก้ไขปรับปรุงรูปแบบ และวิธีการในคดีแพ่งที่มีผู้เสียหายจำนวนมากของศาลไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยจะเป็นการศึกษาจากข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย และตำราของต่างประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ รวมทั้งศึกษาเอกสารรายงานวิจัย ตำราทางวิชาการ รายงานการสัมมนา บทความต่าง ๆ ด้วยทฤษฎีและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึง แนวความคิดของรูปแบบในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ตลอดจนแนวคิดและวิวัฒนาการของกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานทั้งในประเทศที่ใช้กฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร หรือระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) และประเทศที่ใช้ระบบจารีตประเพณี (Common Law)

2. เพื่อให้ทราบถึง แนวทางในการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานในการดำเนินคดีแบบกลุ่มทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ
3. เพื่อให้ทราบถึงปัญหา และข้อจำกัดในการนำกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานมาปรับใช้กับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม
4. เพื่อให้ทราบถึงข้อดีข้อเสีย ของการนำระบบการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานมาปรับใช้กับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม นอกจากนี้ผลจากการศึกษาดังกล่าวจะนำไปสู่ข้อเสนอ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานสามารถนำไปบังคับใช้ได้จริง